Työelämä/Työlainsäädäntö ja
työehtosopimuspolitiikka
Mika Kärkkäinen

10.11.2016

Eduskunta/Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI TYÖAJASTA KOTIMAANLIIKENTEEN ALUKSISSA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA, HE 197/2016 VP

Hallituksen esittämällä lailla on tarkoitus panna täytäntöön sisävesiliikenteen työaikadirektiivi. Esitystä valmisteltaessa lakia harkittiin muutettavaksi myös siten, että voimassa olevaan lakiin sisältyvistä säännöllisen työajan sijoittamista koskevista vaatimuksista olisi luovuttu. Valiokunnan käsiteltävänä olevasta lakiesityksestä nämä muutosesitykset ovat kuitenkin jääneet pois. EK pitää tätä valitettavana ja katsoo, että lakiin tulisi tehdä valmistelussa esillä olleet muutokset, jotka selostetaan yksityiskohtaisesti edempänä tässä lausunnossa. EK pitää erityisen perusteltuna sitä, että nykylakiin sisältyviä työajan sijoittelua koskevia rajoituksia kevennettäisiin ja vuorotyön teettämisen mahdollisuuksia laajennettaisiin.

EK perustelee muutosesityksiä yleisesti seuraavilla näkökohdilla:

1. Vesiliikennealalla toimivien yritysten toimintaedellytyksiä tulee helpottaa. Työajan sijoittelua koskevia vaatimuksia tulee keventää ja vuorotyö mahdollistaa. Työnantajayritysten tarpeet on asian valmistelussa perusteettomasti sivuutettu.
2. Voimassa olevan lain säädökset eivät vastaa nykypäivän toimintaympäristöä. Erityisesti työajan sijoittelua klo 7—17 väliseksi ajaksi koskeva vaatimus sekä päivittäistä lepoaikaa koskeva säännös eivät ole missään suhteessa perusteltuja. Tarkasteltavaa lakia on syytä verrata yleiseen työaikalakiin, jossa tällaisia rajoitteita ei ole säädetty. Tarvetta vesiliikennealan palveluille on myös klo 7—17 välisen ajan ulkopuolella. Iltaan kohdistuva työvoimatarve on teetettävä ylitöinä, joiden teettämistä rajoittaa nyt täytäntöön pantava direktiivi.
3. Alalla toimivien työnantajavarustamoiden käsityksen mukaan edellä mainittujen säännösmuutosten tekeminen ei vaaranna kenenkään työntekijän tulonmuodostusta tai laskeheidän ansiotasoaan. Alalle on solmittu useita työehtosopimuksia. Alan työntekijöiden etuja valvovat vahvat ammattiliitot.

EK:n muutosesitykset yksityiskohtaisesti

Muutosesitykset perusteluineen on esitetty seuraavassa (muutokset voimassa olevaan lakiin alleviivattu):

Lain 4 §:n 1 momentti, Säännöllinen työaika
Säännöllinen työaika on enintään 8 tuntia vuorokaudessa ja enintään 40 tuntia viikossa. Viikoittainen säännöllinen työaika voidaan järjestää myös keskimäärin 40 tunniksi enintään 52 viikon ajanjakson aikana.

Perustelut tiiviisti:

- Työaikalakia vastaavasti pykälään lisättäisiin mahdollisuus järjestää viikoittainen säännöllinen työaika keskimäärin 40 tunniksi enintään 52 viikon aikana.
- Käytännössä muutos merkitsisi työaikojen joustavampaa käyttötapaa. Kotimaanliikenteen aluksissa voitaisiin kiireaikoina tehdä esimerkiksi kuusipäiväistä viikkoa, kunhan työaika tasoittuisi tasoittumisjakson aikana 40 tuntiin viikossa.

Lain 5 §, Vuorotyö
Työ voidaan järjestää säännöllisesti vaihtuviin vuoroihin, jos työntekijällä on mahdollisuus työvuoron päätyttyä poistua työpaikalta tai aluksen olosuhteet täyttävät laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella annetun lain (395/2012) vaatimukset. Vuorojen katsotaan vaihtuvan säännöllisesti, kun vuoro jatkuu enintään yhden tunnin yhdessä työhön sijalle tulleen vuoron kanssa tai kun vuorojen väliin jää enintään yhden tunnin aika.

Perustelut tiiviisti:

- Kotimaanliikenteen aluksissa voitaisiin järjestää työ vuoroihin nykyistä laajemmin.
- Muutos mahdollistaisi työntekijöille kohtuulliset työajat, mutta samalla parantaisi kotimaanliikenteen alusten käyttöastetta lyhyen sesongin aikana. Säännös mahdollistaisi esimerkiksi sen, että lounas-, päivällis- ja illallisristeilytoimintaa harjoittava alus voitaisiin miehittää kahta vuoroa käyttäen siten, että aluksen toiminta jatkuisi varhaisesta aamusta myöhäiseen iltaan ja työ tehtäisiin säännöllisen työajan puitteissa.
- Voimassaolevaan pykälään liittyvästä vaatimuksesta sijoittaa työaika klo 07 ja 17 väliseksi ajaksi ja taloustyöntekijöiden osalta klo 07 ja 17 väliseksi ajaksi luovuttaisiin.

Lain 11 §, Päivittäiset lepoajat
Jos vuorokautinen työaika on kuutta tuntia pidempi, on työntekijälle annettava työvuoron aikana säännöllinen vähintään 30 minuuttia kestävä lepoaika. Lepoaikaa ei saa sijoittaa välittömästi työpäivän alkuun eikä loppuun. Työaikaan ei lueta vähintään puolen tunnin ruokailuaikaa eikä vähintään tunnin kestävää lepoaikaa, jos työntekijä saa sen ajaksi poistua työpaikaltaan.

Perustelut tiiviisti:

- Muutos huomioi nykyistä paremmin vesiliikenteeseen liittyvät ominaispiirteet.
- Luovuttaisiin vaatimuksesta, jonka mukaan työntekijällä tulisi olla mahdollisuus poistua työpaikaltaan. Tällainen vaatimus ei ole luonteva, jos alus on kulussa.

Työelämä/Työlainsäädäntö ja työelämä
Mika Kärkkäinen 10.11.2016

Uusi 18 a §, Työajan tasoittumisjärjestelmä

Jos säännöllinen työaika on järjestetty 4 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla keskimääräiseksi, on työtä varten ennakolta laadittava työajan tasoittumisjärjestelmä vähintään ajaksi, jonka kuluessa säännöllinen työaika tasoittuu säädettyyn keskimäärään. Työajan tasoittumisjärjestelmässä voidaan huomioida myös ylitöiden tasoittuminen 9 a §:n 1 momentissa säädettyyn keskimäärään. Valmistellessaan tai aikoessaan muuttaa työajan tasoittumisjärjestelmää työnantajan on varattava työntekijöiden luottamusmiehelle tai jos tällaista ei ole valittu, työsuojeluvaltuutetulle, tai jos tällaistakaan ei ole valittu, työntekijöille tilaisuus esittää mielipiteensä. Luonnokseen perehtymiseen on varattava riittävä aika. Työajan tasoittumisjärjestelmän muutoksesta on ilmoitettava työntekijälle hyvissä ajoin.

Perustelut tiiviisti:

- Pykälä liittyisi mahdollisuuteen järjestää työaika keskimääräiseksi (esitetty lain 4 §:n 1 momentti) ja vastaisi pitkälti työaikalain vastaavaa säännöstä.

Kunnioittavasti,

Mika Kärkkäinen
Asiantuntija, EK